

VEDA A VIERA
-
SÚZVUK A KONFLIKT

Pavel Hanes

Banská Bystrica, 25. február 2025

SÚBOJ VYSVETLENÍ

- [Szasz *The Second Sin*] In the animal kingdom, the rule is, eat or be eaten; in the human kingdom, define or be defined.

KONFLIKT – VYLÚČENIE (NÁBOŽENSKEJ) VIERY

- [Einstein *Out of My Later Years*] “The main source of the present-day conflicts between the spheres of religion and of science lies in this concept of a personal God.”
- [Coyne *Faith vs. Fact*] It is not true, at least in the dictionary sense, that somebody had a revelation from God. The scientific claims can be corroborated by anyone with the right tools, while a revelation, though perhaps reflecting someone’s real perception, says nothing about reality, for unless that revelation has empirical content, it cannot be corroborated.

KOMPLEMENTARITA – PRIESTOR PRE VIERU

- [Wittgenstein TLP] 6.41 The sense [Sinn] of the world must lie outside the world. In the world everything is as it is, and everything happens as it does happen: **in** it no value exists--and if it did exist it would have no value.
- [Sacks *The Great Partnership*] (Science) can track mental activity from the outside. It can tell us which bits of the brain are activated when we do this or that. What it cannot do is track it on the inside.

VEDA A VEDY

- (SLEX 99)
 - VEDA: „sústava poznatkov o zákonitostiach objektívnej skutočnosti, ktorá vznikla teoretickou poznávacou činnosťou človeka“
- kritériá vedy: pozorovateľnosť, reprodukovateľnosť, verifikovateľnosť, falzifikovateľnosť, úspornosť...
- „Hard sciences“
 - logika, matematika, computer science, štatistika
 - fyzika, chémia, biológia, astronómia, geológia
- „Soft sciences“
 - história, psychológia, sociológia, antropológia, politológia, ekonómia, geografia človeka

VEDECKÁ FILOZOFIA

- POKUSY O VYRADENIE VIERY
 - hľadanie **istoty** (spoľahlivosti) poznania
 - hľadanie jednotnej **metódy** skúmania
- MATEMATIKA
 - geometrická metóda (Descartes; Spinoza)
 - fil. problém → neeuclidovské geometrie (Lobačevskij; Riemann)
- FYZIKA
 - indukcia, matematika, determinizmus (Laplace)
 - fil. problém → kvantová fyzika (Heisenberg; štatistické metódy)
- BIOLÓGIA (Darwin)
 - z chaosu poriadok (spontánne usporiadanie)
 - z náhody cieľuprimeranosť (prirodzený výber)
 - fil. problém → DNA a „jazyk Boha“

VIERA A VIERY

(SLEX 99)

VIERA: „náboženské presvedčenie; vierovyznanie“

- Filozofická viera
 - Jaspers („šifry transcendencie“)
 - Whitehead (boh ako princíp konkrécie)
- Mystická viera
 - New Age
 - Moderná spiritualita... (Fritjof Capra)
- Posvätný text
 - Judaizmus
 - Islam...
- Posvätný text (Biblia) *plus* autentická osobná skúsenosť
 - Kresťanstvo → vzkriesenie Ježiša Krista

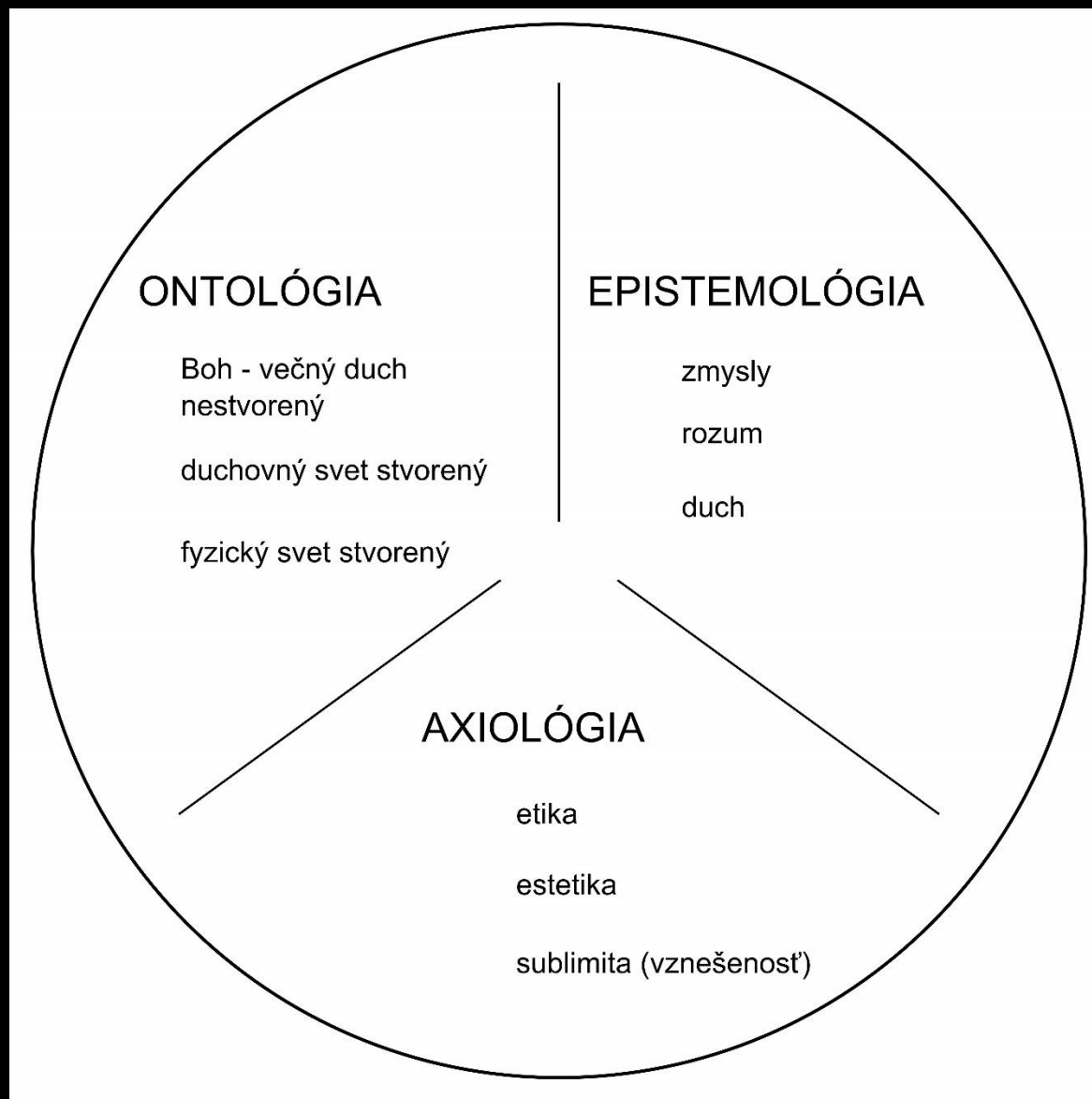
PRÍPAD MYLNEJ VIERY

- formalistická viera (viera ako „nálepka“)
- viera ako projekcia túžob (zbožné prania)
- falošné predstavy o Bohu (defektná teológia)
- viera v náboženského guru (psychologická manipulácia)
- nekritické preberanie tradície (sila zvyku)
- internetové aberácie („anything goes“)

PREDMET VEDY & PREDMET VIERY

- „Veda je umenie ako nahradiť **dôležité** otázky, na ktoré nevieme odpovedať **nedôležitými** otázkami, na ktoré odpovedať vieme.“ (Kenneth Boulding? Rutherford?)
 - → „vedecké“ mlčanie o Bohu („zakázaná téma“?)
- Veda: skúmanie objektívnych, všeobecne platných zákonov (princípov, pravidiel) empirickými metódami
 - postup „zdola“ (východisko: pozorovanie častí)
- Viera: výklad neopakovateľných, individuálnych, javov (dejín, významov, cieľov) hermeneutickou metódou (výklad textov)
 - postup „zhora“ (východisko: pochopenie celku)

SCHÉMA CELEJ REALITY

EPISTEMOLÓGIA VEDY & VIERY

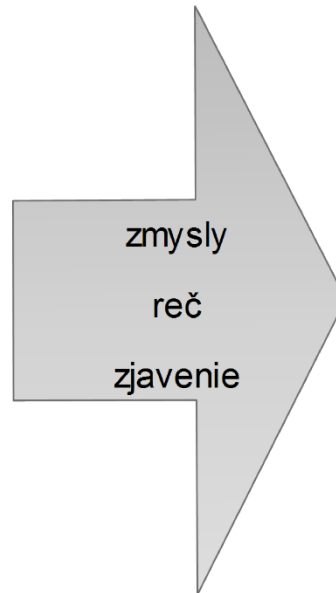
9

POZNÁVANIE CELEJ REALITY

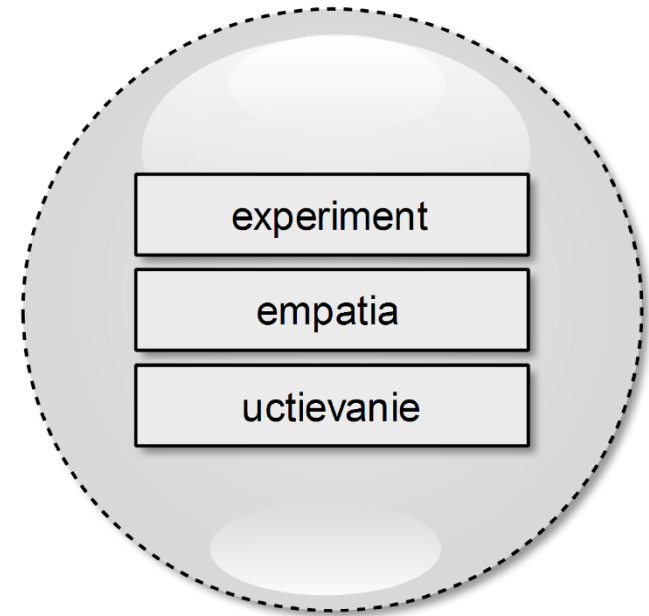
REALITA

EPISTEMOLOGICKÉ
KANÁLY

METÓDY
POZNÁVANIA

VEDA A VIERA: ŠPECIFIKÁ

10

	VEDA	VIERA
OBSAH	veci	texty
	čo je (fakticita)	čo má byť (etika)
	kauzalita	teleológia
METÓDA	empirické metódy	hermeneutické metódy
	indukcia	dedukcia
	vysvetlenie	porozumenie
CIEĽ	objasniť	pochopiť
	použiť	komunikovať
	ovládnúť	poddať sa

ČLOVEK UPROSTRED BYTIA

personalita

transcendencia

mysel'

impersonalita

hmota

imanencia

VEDA A VIERA: ¹² KDE VZNIKÁ KONFLIKT

- (Boh) všetko urobil vhodne na svoj čas: do srdca im (ľuďom) vložil (tušenie) večnosti, ale nik nemôže vystihnúť dielo, ktoré Boh sám koná od počiatku až do konca. (Kaz 3:11)

	VEDA	VIERA	VEDA: špecifikum	VIERA: špecifikum	KONFLIKT
OBSAH	empirická realita		senzualita prítomnosť progres	spiritualita dejiny večnosť	interpretácia
METÓDA	svetonázor		pokus matematika	autorita experiencia	premisy
POUŽITIE	ovládanie	obdiv Tvorcu	človek-vládca	človek-poddaný	identita postoj

ODPORŮČANÁ LITERATÚRA

- Pearcey, N. & Thaxton, C.B. *Duše vědy*
(Návrat domů, 1997)
- McGrath, A. *Dialog přírodních věd a teologie*
(Vyšehrad, 2003)
- Lennox, J.C. *God's Undertaker*
(Lion, 2007)
- Lewis, C. S. *Hovory*
(Porta libri, 2010)
- McDowell, J. *Viac ako tesár*
(Zaex, 2008)
- Strobel, L. *Kauza Kristus*
(Návrat domov, 2000)